

ПРЕГЛЕДНИ НАУЧНИ РАДОВИ

УДК/UDC 343
DOI: 10.7251/GPFIS1304027J

ПРЕГЛЕДНИ НАУЧНИ РАД / REVIEW ARTICLE

Примљен: септембар 2013.

Received: September 2013.

Драган Јовашевић

Правни факултет Универзитета у Нишу

Марина М. Симовић

Факултет правних наука, Бања Лука

НЕПОДОБАН ПОКУШАЈ У САВРЕМЕНОМ КРИВИЧНОМ ЗАКОНОДАВСТВУ

Правило је да се предузимањем једне или више дјелатности које су у закону одређене као елемент бића кривичног дјела оствари посљедица у смислу проузроковане промјене или стања у спољном свијету. Ипак, у животу су честе ситуације када усљед предузете радње неподобним средством или према неподобном објекту (предмету) посљедица кривичног дјела ипак изостаје. У таквим случајевима постоји неподобан покушај кривичног дјела гдје посљедица никако није могла да наступи. Међутим, могуће је да се за предузимање радње извршења захтијева претходно стварање услова и претпоставки, кроз предузимање припремних радњи, којима се омогућује или олакшава кривично дјело. Реална опасност угрожавања заштићеног добра, као и обим и интензитет испољене криминалне воље за проузроковање посљедице предузетом радњом извршења – чини суштину неподобног покушаја и основ кажњивости његовог учиниоца. У овом раду, говори се о појму и карактеристикама, садржају и природи неподобног покушаја у упоредном кривичном законодавству и њиховом упоређивању са рјешењима у кривичном законодавству Републике Србије.

Кључне ријечи: Кривично дјело; Радња; Покушај; Посљедица; Закон.

1. УВОДНА РАЗМАТРАЊА

Од тренутка када се код учиниоца појави мисао или идеја о остварењу посљедице у спољном свијету извршењем кривичног дјела, па до предузимања радње извршења – може да постоји неколико стадијума (или фаза).¹ Први стадијум, који је обавезан, без кога уопште нема ни кривичног дјела (додуше умишљајног дјела), јесте доношење одлуке за извршење кривичног дела (*iter criminis*).² Пошто је донијета криминална одлука, учинилац обично одмах приступа и извршењу кривичног дјела, тј. предузимању дјелатности, једне или више њих, које су у закону одређене као елеменат бића кривичног дјела. Тако предузетом дјелатношћу посљедица у смислу промјене или стања у спољном свијету може да наступи (па постоји свршено кривично дјело), или она изостаје усљед различитих околности и разлога (када постоји покушај кривичног дјела или недовршено дјело).³

Међутим, није увијек могуће приступити извршењу радње кривичног дјела непосредно послје доношења одлуке, већ је за то потребно предузети одређене припремне радње у смислу дјелатности којима се то кривично дјело омогућује или олакшава. Наиме, овим се радњама стварају услови или претпоставке да би се планирано кривично дјело уопште могло остварити. Према неким ауторима, свршено и покушано кривично дело јављају се само као облици или форме појаве кривичног дјела у спољашњем свијету.⁴ Разматрање појединих стадијума у извршењу кривичног дјела од значаја је нарочито у ситуацијама када учинилац и поред предузете једне или више дјелатности (у оквиру бића кривичног дјела или ван њега) не успије да оствари кривично дјело (односно да реализује посљедицу кривичног дјела на објекту напада у смислу промјене или стања). У таквим случајевима, кривично дјело је само дјелимично (парцијално) остварено. Али, и такве ситуације налажу потребу за одговарајућим кривично-правним рјешењима.⁵

То значи, да су у процесу извршења кривичног дјела могућа четири стадијума или фазе. Ови стадијуми су могући само код умишљајно предузетих кривичних дјела. То је и логично, јер код нехатних кривичних дјела нема уопште одлуке учиниоца да приступи извршењу таквог дјела. На тај начин су, по природи ствари, искључене и припремне радње, као и покушај код ове врсте кривичних дјела. Из

¹ М. Бабић, И. Марковић, *Кривично право, Општи дио*, Бања Лука 2008, 219.

² Љ. Јовановић, Д. Јовашевић, *Кривично право, Општи део*, Београд 2002, 178.

³ Д. Јовашевић, *Кривично право, Општи део*, Ниш 2012, 151.

⁴ F. Liszt, *Lehrbuch des deutschen Strafrechts*, 8. Auflage, Leipzig 1902, 98.

⁵ М. Ђорђевић, Ђ. Ђорђевић, *Кривично право*, Београд 2010, 72.

тога произлази, да се нехатно извршена кривична дјела јављају само као довршена (свршена) дјела.⁶ У процесу извршења кривичних дјела, дакле, могући су слjedeћи стадијуми или фазе.⁷ То су: 1) одлука за извршење кривичног дјела, 2) припремне радње, 3) покушај кривичног дјела или недовршено дјело, и 4) свршено (довршено, потпуно, комплетно) кривично дјело.⁸ У савременом кривичном праву, па тако и у новодонијетом законодавству држава које су настале распадом бивше СФРЈ,⁹ припремне радње нису више предвиђене као кажњиви стадијум у извршењу кривичног дјела, већ само као посебно, самостално кривично дјело у посебном дијелу закона.

Неподобан (неподесан) покушај кривичног дјела спада у стари институт кривичног права, познат још од најстаријих времена. Ради се, дакле, о институту који је присутан у великом броју писаних правних споменика. Међутим, ријеч је и о институту који је и данас широко присутан, са различитим модалитетима у законодавству великог броја савремених земаља. У основи ових законских рјешења налазе се правнотеоријска схватања, правна традиција, потреба судске праксе, обим, динамика и структура криминалитета, систем инкриминација, али и ставови криминалне политике (политике сузбијања криминалитета).

2. НЕПОДОБАН ПОКУШАЈ У КРИВИЧНОМ ПРАВУ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

Неподобан (неприкладан, непримјерен, немогућ) покушај предвиђа и нови Кривични законик Републике Србије,¹⁰ и то у члану 31. Ова врста покушаја постоји када до наступања посљедице није дошло због тога што су средства са којима је, или предмет према коме је предузето извршење дјела били такви да се кривично дјело није могло уопште извршити.

У правној теорији могу се наћи и схватања према којима неподобан покушај кривичног дјела постоји и у случају неподобности субјекта, односно учиниоца кривичног дјела. Ту се ради о кривичним дјелима са специјалним личним својством субјекта (*delicta propria*),

⁶ V. Grozdanić, M. Škorić, *Uvod u krivično pravo, Opšti dio*, Zagreb 2009, 139.

⁷ Д. Јовашевић, *Коментар Кривичног закона СР Југославије*, Београд 2002, 68–76.

⁸ Б. Петровић, Д. Јовашевић, *Кривично (казнено) право Босне и Херцеговине, Општи дио*, Сарајево 2005, 173.

⁹ Вид.: Д. Јовашевић, *Кривични законик Републике Србије са уводним коментаром*, Београд 2007, 20–24; Љ. Лазаревић, *Коментар Кривичног законика Републике Србије*, Београд 2006, 14–17.

¹⁰ Кривични законик, *Службени гласник Р. Србије*, бр. 88/05, 107/05, 72/09, 111/09, 121/12 и 104/13.

па у случају да таквом лицу недостаје у закону предвиђено лично својство, или лични однос приликом предузимања радње извршења – постоји неподобан покушај тог кривичног дјела.¹¹ Практично, до неподобног покушаја долази зато што средства којима је предузета радња извршења немају таква својства да би се са њима могла проузроковати последица, или је предмет радње непријемчив и непогодан за наступање последице која се према умишљају учиниоца хтјела на њему произвести. Због постојања негативних својстава на страни средстава којима се дјело врши, или предмета на коме се дјело врши, нема објективне могућности за извршење кривичног дјела. То значи да тим средствима, односно на том предмету у постојећим условима не само учинилац, него ни било које друго лице не би могло извршити намјеравано кривично дјело.¹²

Неподобан покушај, међутим, не постоји ако је средство за извршење кривичног дјела иначе исправно и подобно за проузроковање последице, али учинилац није знао да га употреби, односно да рукује са њим. То значи, да неподобност, неспособност учиниоца у руковању средством при извођењу радње кривичног дјела не доводи до постојања ове врсте покушаја. Такође, нема неподобног покушаја ни у случају предузимања нереалних и апсурдних дјелатности као што су мистичне дјелатности магије и врачање с циљем извршења кривичног дјела из разлога што такве дјелатности немају узрочно дејство на реализовање последице, па стога ни стварну опасност.¹³

У теорији кривичног права разликују се: 1) апсолутно и 2) релативно неподобан покушај. Апсолутно неподобан покушај постоји када су средства са којима је покушано извршење или предмет на коме је покушано извршење кривичног дјела такви да кривично дјело није могло бити остварено ни под каквим условима (нпр. убиство леша или недозвољени прекид трудноће над женом која није бременита). Релативно неподобан покушај постоји када су средства

¹¹ З. Стојановић, *Кривично право, Општи део*, Београд 2000, 229.

¹² Судска пракса познаје неподобан покушај, нпр. у следећим случајевима: Када учинилац покуша извршење убиства кубуром ручне израде (пресуда Врховног суда Косова, Кж. 125/77); Када оптужени са умишљајем посијече случајно пронађено биље *cannabis sativa* и потом од листова и цвјетова сачини цигарету за коју се касније утврди да не садржи довољно психоактивне супстанце усљед чега се није могла злоупотребити као опојна дрога (пресуда Врховног суда Србије, Кж. 528/04); Када је окривљени покушао да обије трафику тако што је употребом физичке силе искривио дио лима у доњем дијелу улазних врата трафике, а потом лим скинуо, па како се са унутрашње стране врата налазила метална решетка коју није могао да одвали, одустао је од даљих радњи обијања – тада је извршио кривично дјело тешке крађе у покушају, а не у неподобном покушају (пресуда Окружног суда у Чачку, Кж. 499/07).

¹³ Љ. Јовановић, Д. Јовашевић, 146 и 147.

или предмет по својим својствима подобни за извршење кривичног дјела, али у конкретном случају нису били подобни због постојања извијесних околности које су у том тренутку дјеловале, тако да су елиминисале неко својство или подобност средства, односно објекта за остварење последице. Наше данашње кривично законодавство не познаје ову деобу неподобног покушаја. Ипак, историјски посматрано, Кривични законик ФНРЈ из 1951. године правио је разлику у кажњавању између релативно и апсолутно неподобног покушаја. Нешто касније, новелом Кривичног законика ФНРЈ из 1959. године, та разлика је брисана.

За кривично дело учињено у неподобном покушају кажњава се као и за покушај. То значи, да је овај покушај кажњив увијек када се ради о кривичном дјелу за које је у закону прописана казна затвора од пет година или тежа казна, односно када то закон изричито пропише у посебном дијелу. У таквим случајевима учинилац се кажњава у закону прописаном казном за кривично дјело које је остало у неподобном покушају, али је закон изричито предвидео могућност да се учинилац таквог дјела може блаже казнити или потпуно ослободити од казне.

3. НЕПОДОБАН ПОКУШАЈ У УПОРЕДНОМ КРИВИЧНОМ ПРАВУ

С циљем потпунијег и свестранијег сагледавања пролематике неподобног покушаја кривичног дјела у теорији, пракси и законодавству, није довољно само да се посветимо теоријској и практичној анализи појма, елемената, карактеристика, врсте, правне природе и дејства неподобног покушаја кривичног дјела према одредбама домаћег позитивног кривичног законодавства, већ је потребно да одређену пажњу посветимо и упоредноправној анализи овог института у савременим кривичноправним системима. Стога, посматраћемо и анализирати неподобан покушај кривичног дјела према законским рјешењима из појединих нама доступних кривичноправних система. Занимљиво је да многа савремена кривична законодавства познају овај институт општег дијела кривичног права, и то било као врсту покушаја кривичног дјела или као самостални правни институт. То значи, да се ова врста немогућности наступања последице кривичног дјела квалификују као покушај кривичног дјела, сматрајући да је потпуно небитно због чега је последица дјела изостала.

3.1. Аустрија

Кривични законик Републике Аустрије у чл. 15, ст. 3 као једну од фаза (стадијума) у извршењу кривичног дјела прописује у неподобан покушај. Ова врста покушаја постоји ако довршење кривичног дјела (наступање посљедице дјела на објекту напада) није било могуће ни у којим околностима у недостатку личних особина или прилика које закон претпоставља од лица које врши кривично дјело, или према врсти радње, или предмета на коме је извршено дјело.¹⁴ Дакле, за постојање неподобног покушаја, према овом законском рјешењу, потребно је испуњење сљедећих елемената у сваком конкретном случају, чије утврђивање зависи од одлуке суда. То су: 1) предузимање радње извршења, 2) немогућност наступања посљедице кривичног дјела на објекту напада није било могуће ни у којим околностима: а) у недостатку личних особина или прилика које закон претпоставља од лица које врши кривично дјело, или б) према врсти радње или предмета на коме је извршено дјело.¹⁵

3.2. Босна и Херцеговина

Кривично право Босне и Херцеговине (са своја четири законска текста) такође познаје институт неподобног покушаја. Он је уређен одредбама чл. 27 Кривичног закона Босне и Херцеговине, чл. 29 Кривичног закона Федерације БиХ, чл. 29 Кривичног закона Брчко Дистрикта БиХ и чл. 21 Кривичног закона Републике Српске.¹⁶

Неподобан покушај, у смислу ових законских рјешења, постоји када до наступања посљедице није дошло због тога што су средства са којима је, или предмет према коме је предузето извршење дјела били такви да се кривично дјело није могло уопште извршити.¹⁷ Практично, до неподобног покушаја долази зато што: 1) средства којима је учинилац предузео радњу извршења немају таква својства¹⁸ да би се са њима могла проузроковати посљедица, или 2) предмет према коме је радња извршења предузета је непријемчив и непогодан за наступање посљедице која се према умишљају учиниоца хтјела на њему произвести.¹⁹

¹⁴ E. Foregger, E. Serini, *Strafgesetzbuch*, StGB, Wien 1989, 22 und 23.

¹⁵ *Ibid.*

¹⁶ Б. Петровић, Д. Јовашевић, 179 и 180.

¹⁷ Д. Јовашевић, В. Икановић, *Кривично право Републике Српске, Општи дио*, Бања Лука 2012, 167.

¹⁸ Р. Novoselec, *Opšti dio krivičnog prava*, Zagreb 2007, 279 и 280.

¹⁹ Ђ. Марјановић, *Македонско кривично право, општи део*, Скопље 1998, 206 и 207.

3.3. Грчка

Један од ријетких кривичних законика који уопште познају институт неподобног покушаја јесте и Кривични законик Грчке. Овај законик у чл. 43 дефинише да неподобан покушај постоји када учинилац започне извршење кривичног дјела у мислима или против објекта такве природе да се извршење кривичног дјела чини немогућим.²⁰ Законодавац, дакле, прописује кажњивост за „зле мисли“. Наиме, два су својства која у Грчкој доводе до неподобног покушаја. То су: 1) мисли (воља, жеља, хтијење) и 2) објекат.

Битно је да се ради о елементима бића кривичног дјела који су такве природе да извршење кривичног дјела чине немогућим. У таквом случају, учинилац покушаја блаже се кажњава, и то до половине од у закону прописане казне. Уз то, закон прописује и могућност потпуног ослобођења од казне учиниоца немогућег покушаја, јер произлази као резултат екстремног незнања учиниоца.

3.4. Литванија

Кривични законик Републике Литваније,²¹ донијет 2003. године, поред припремних радњи (чл. 21) и покушаја (чл. 22), у чл. 22, ст. 2 регулише институт неподобног покушаја. Према овом законском рјешењу, неподобан покушај постоји када учинилац није свјестан да не може извршити кривично дјело зато што је радња извршења предузета према неподобном објекту или са неподобним средством. То значи, да и литвански законодавац на готово идентичан начин као и законодавац Републике Србије, прописује три услова за постојање ове врсте покушаја. То су: 1) умишљајно предузимање радња извршења, 2) изостанак последице и 3) радња извршења се предузима неподобним средством или према неподобном објекту, тако да последица дјела никако није могла да наступи. Битно је да учинилац у вријеме предузимања радње извршења није свјестан да тако предузетом радњом не може проузроковати последицу кривичног дјела.

3.5. Македонија

Кривични законик Републике Македоније²² из 1996. године (са низом измјена и допуна), у другој глави, у другом одјелку под називом „Извршење и покушај кривичног дјела“, у чл. 20 прописује не-

²⁰ N. Lolis, G. Mangakis, *The Greek Penal Code*, Sweet–Maxwell, London 1973, 25.

²¹ О. В. Богданович, *Уголовное право Литвојској Републики*, Москва 2004, 32–36.

²² Кривични законик, *Службен весник на Р. Македонија*, бр. 37/96, 80/99, 43/03, 19/04, 81/05 и 73/06.

подобан покушај. Према овом законском рјешењу, неподобан покушај постоји када лице са умишљајем предузме радњу извршења са неподобним средством или према неподобном објекту.²³ То значи, да ову врсту покушаја, за коју Законик прописује факултативну могућност ослобођења од казне учиниоца, чине сљедећи елементи: 1) умишљај, 2) предузимање радње извршења као елемента бића, 3) неподобност средства или предмета за наступање посљедице и 4) одсуство посљедице.

3.6. СР Њемачка

И Кривични законик Савезне Републике Немачке (чл. 22–24) одређује одговорност и кажњивост за неподобан покушај кривичног дела. У чл. 23, ст. 3 прописана је могућност ослобођења од казне учиниоца покушаног кривичног дјела у случају када је учинилац кривичног дјела, због грубе неразумности, погрешно схватио да је предузето средство или предмет према коме је дјело усмјерено било такво да се кривично дјело уопште није могло извршити. То је, дакле, неподобан покушај, иако га Законик тако не означава.

Њемачки Кривични законик у чл. 23, ст. 3 ову врсту покушаја везује за погрешно схватање учиниоца да може извршити кривично дјело.²⁴ Због постојања негативних својстава на страни средстава којима се дјело врши или предмета на коме се врши, не постоји објективна могућност за извршење кривичног дјела. То значи, да тим средствима, односно на том предмету, у постојећим условима, не само учинилац, него ни било које друго лице не би уопште могло извршити намјеравано кривично дјело.

Неподобан покушај²⁵ не постоји ако је средство за извршење кривичног дјела иначе исправно и подобно за проузроковање посљедице, али учинилац није знао да га употреби, односно да рукује са њим. То значи, да неподобност, неспособност учиниоца у руковању средством, при извођењу радње кривичног дјела, не доводи до постојања ове врсте покушаја.²⁶ Зато, у правној теорији истиче се да је неподобан покушај, заправо, обрнута заблуда о бићу кривичног дјела.²⁷

²³ Ђ. Марјановић, 89.

²⁴ U. Ebert, *Strafrecht, Allgemeiner teil*, 2. Auflage, Heidelberg 1993, 56.

²⁵ Вид. М. Бабић, И. Марковић, 230–232.

²⁶ Љ. Јовановић, Д. Јовашевић, 146 и 147.

²⁷ P. Novoselec, 279.

3.7. Словенија

Нови Кривични законик Републике Словеније²⁸ одређује кривичну одговорност и кажњивост за покушај кривичног дела у чл. 34, у чл. 35 за неподобан покушај, односно за добровољни одустанак – у чл. 36.

Неподобан покушај дјела („непримјерен покус“) из чл. 35 Кривичног законика Словеније постоји када је кривично дјело предузето са неподобним средством или према неподобном предмету. Дакле, и словеначки законодавац дефинише неподобан покушај на исти начин као и већина законодаваца у државама које су настале распадом СФРЈ. Према овом законском рјешењу, неподобан покушај чине сљедећи елементи: 1) одлука за извршење кривичног дјела, 2) предузимање радње извршења средством или према предмету који су непогодни за наступање последице и 3) изостанак, ненаступање последице у спољном свијету. То значи, да неподобан покушај карактеришу својства средства или предмета према коме је кривично дјело усмјерено – тако да се противправна радња уопште не може извршити.

3.8. Хрватска

Кривични (Казнени) закон Републике Хрватске из 1997. године²⁹ у чл. 33, под називом „покушај“, у прва два става је одређивао појам и правну природу покушаја кривичног дјела, а у трећем ставу је тек дефинисао појам неподобног покушаја иако га тако не назива. Према овом законском рјешењу, неподобан покушај је постојао када је учинилац покушао остварење кривичног дјела неприкладним средством или према неприкладном објекту.³⁰

Појам неподобног покушаја кривичног дјела познаје и нови Кривични закон Републике Хрватске из 2011. године.³¹ И он за ову врсту

²⁸ Krivični zakonik, *Uradni list R. Slovenije*, br. 55/08.

²⁹ Kazneni zakon, *Narodne novine R. Hrvatske*, br. 110/97, 27/98, 50/00, 129/00, 51/01, 111/03, 190/03, 105/04, 71/06 и 110/07.

³⁰ Вид. В. Pavišić, V. Grozdanić, P. Veić, *Komentar Krivičnog zakona*, Zagreb 2007, 142–147.

³¹ Kazneni zakon, *Narodne novine R. Hrvatske*, br. 125/11 и 144/12. С првим даном 2013. године ступио је на снагу нови Кривични закон Републике Хрватске који доноси новине као што су веће казне и дужи рокови застаре, те уводи нова кривична дјела као што су неисплата плата, обијесна вожња и недопуштене игре на срећу. Измјенама и допунама Кривичног закона из децембра 2012. године, посједовање дроге за личне потребе пребачено је из сфере кривичне у сферу прекршајне одговорности.

покушаја не предвиђа посебну законску одредбу, нити јој даје назив. Наиме, у чл. 34, ст. 3 прописана је врста покушаја која постоји када је учинилац из грубе неразумности покушао да изврши кривично дело неприкладним средством или према неприкладном објекту. У том случају, он се може у потпуности ослободити од казне. То значи, да појам неподобног покушаја нема своју правну самосталност, већ представља само врсту покушаја гдје до изостанка последице кривичног дјела (и поред предузете радње извршења) долази због „грубе неразумности“ учиниоца. Шта је то груба неразумност, остаје да правна теорија, али још више судска пракса дефинише у сваком конкретном случају.

3.9. Црна Гора

Кривични законик Републике Црне Горе,³² у другој глави „Кривично дјело“, у другом одјелу под називом „Покушај кривичног дјела и добровољни одустанак“ у чл. 21 регулише неподобан покушај. Према овом законском рјешењу, неподобан покушај постоји када лице са умишљајем предузме радњу извршења са неподобним средством или према неподобном предмету. То значи, да ову врсту покушаја, за коју закон прописује факултативну могућност ослобођења од казне учиниоца, чине сљедећи елементи:³³ 1) умишљај, 2) предузимање радње извршења као елемента бића, 3) неподобност средства или предмета за наступање последице и 4) одсуство последице.

3.10. Швајцарска

И Кривични законик Швајцарске, у другој глави под називом „Кажњивост“, у четвртом одељку, у чл. 23, познаје институт неподобног (неприкладног) покушаја који представља основ за ублажавање казне, осим у случају да је учинилац дјеловао из незнања (заблуде) када се може у потпуности и ослободити од казне.³⁴ Дакле, неприкладан покушај кривичног дјела постоји ако је средство помоћу кога је покушано извршење злочина или престапа или предмет против кога је преступ, односно злочин управљен – посједује таква својства да њиховим коришћењем или у односу на њих последица кривичног дјела уопште не може да наступи. Међутим, ако је учинилац предузетим средством или предметом дјеловао из незнања, тада га

³² Кривични законик, *Службени лист Р. Црне Горе*, бр. 70/03, 47/06, 40/08 и 25/10.

³³ Љ. Лазаревић, Б. Вучковић, В. Вучковић, *Коментар Кривичног законика Црне Горе*, Цетиње 2004, 83 и 84.

³⁴ Н. Ф. Кузнецова, А. В. Серебренникова, *Уголовниј кодекс Швајцарии*, Зерцало–Норма, Москва 2000, 10.

судија може у поступку одмјеравања казне у потпуности ослободити од прописане казне у закону.³⁵

4. ЗАКЉУЧАК

У одређеном броју савремених европских кривичних законодавстава, као општи институт у процесу остварења криминалне одлуке јавља се више стадијума (фаза). Међу њима се по свом значају, карактеру и природи издваја неподобан покушај кривичног дјела (или недовршено дјело). Ради се о ситуацији када учинилац са умишљајем предузима радњу извршења предвиђену као обиљежје бића кривичног дјела, али изостаје последица у смислу повреде или угрожавања заштићеног добра усљед недостатака употребе средстава или предмета (објекта) који је непријемчив за наступање последице.

За неподобан покушај се и у Републици Србији, али и у упоредном кривичном законодавству кажњава када се ради о кривичним дјелима за која се може изрећи тежа казна, а у погледу других кривичних дјела – само онда када закон изричито прописује да ће се казнити за неподобан покушај тих дјела. Из овога произлази, да је за обавезно кажњавање неподобног покушаја одлучна тежина кривичног дјела изражена у врсти и висини прописане казне. Међутим, законодавац овлашћује суд да за неподобан покушај кривичног дјела може блаже казнити учиниоца него за свршено кривично дјело, а може га и у потпуности ослободити од у закону прописане казне.

ЛИСТА РЕФЕРЕНЦИ

Библиографске референце

1. Бабић, Милош, Марковић, Иванка, *Кривично право, Општи дио*, Бања Лука 2008;
2. Богданович, О. В., *Уголовное право Литвојској Републики*, Москва 2004;
3. Grozdanić, Velinka, Škorić, Marisabel, *Uvod u krivično pravo, Opšti dio*, Zagreb 2009;
4. Ђорђевић, Мирослав, Ђорђевић, Ђорђе, *Кривично право*, Београд 2010;
5. Ebert, Udo, *Strafrecht, Allgemeiner teil*, 2. Auflage, Heidelberg 1993;
6. Јовановић, Љубиша, Јовашевић, Драган, *Кривично право, Општи део*, Београд 2002;

³⁵ *Schweizerisches Strafgesetzbuch vom 21. Dezember 1937*, Stand Am 1. April 1996, Bern 1997, 5.

7. Јовашевић, Драган, *Коментар Кривичног закона СР Југославије*, Београд 2002;
8. Јовашевић, Драган, *Кривични законик Републике Србије са уводним коментаром*, Београд 2007;
9. Јовашевић, Драган, *Кривично право, Општи део*, Ниш 2012;
10. Јовашевић, Драган, Икановић, Вељко, *Кривично право Републике Српске, Општи дио*, Бања Лука 2012;
11. Кузњецова, Нинел Федоровна, Серебреникова, Анна Валеревна, *Уголовниј кодекс Швецарии*, Зерцало–Норма, Москва 2000;
12. Лазаревић, Љубиша, Вучковић, Бранко, Вучковић, Весна, *Коментар кривичног законика Црне Горе*, Цетиње 2004;
13. Лазаревић, Љубиша, *Коментар Кривичног законика Републике Србије*, Београд 2006;
14. Liszt, von Franz, *Lehrbuch des deutschen Strafrechts*, 8. Auflage, Leipzig 1902;
15. Lolis, Nicholas, Mangakis, Giorgios, *The Greek Penal Code*, Sweet–Maxwell, London 1973;
16. Марјановић, Ђорђи, *Македонско кривично право, Општи део*, Скопље 1989;
17. Novoselec, Petar, *Opšti dio krivičnog prava*, Zagreb 2007;
18. Pavišić, Berislav, Grozdanić, Velinka, Veić, Petar, *Komentar Krivičnog zakona*, Zagreb 2007;
19. Петровић, Борислав, Јовашевић, Драган, *Кривично (казнено) право Босне и Херцеговине, Општи дио*, Сарајево 2005;
20. *Schweizerisches Strafgesetzbuch vom 21. Dezember 1937*, Stand Am 1. April 1996, Bern 1997;
21. Стојановић, Зоран, *Кривично право, Општи део*, Београд 2000;
22. Foregger, Egmont, Serini, Eugen, *Strafgesetzbuch*, StGB, Wien 1989.

Правни прописи

1. Кривични закон Босне и Херцеговине, *Службени гласник БиХ*, бр. 3/03, 32/03, 37/03, 54/04, 61/04, 30/05, 53/06, 55/06, 32/07 и 8/10;
2. Кривични закон Федерације БиХ, *Службене новине ФБиХ*, бр. 36/03, 37/03, 21/04, 69/04, 18/0 и 42/10;
3. Кривични закон Републике Српске, *Службени гласник РС*, бр. 49/03, 108/04, 37/06, 70/06, 73/10 и 1/12;
4. Кривични закон Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине, *Службени гласник БД БиХ*, бр. 33/13 – пречишћени текст;
5. Кривични законик Републике Црне Горе, *Службени лист Р. Црне Горе*, бр. 70/03, 47/06, 40/08 и 25/10;
6. Кривични законик Републике Македоније, *Службен весник на Р. Македонија*, бр. 37/96, 80/99, 43/03, 19/04, 81/05 и 73/06;
7. Krivični zakonik Republike Slovenije, *Uradni list R. Slovenije*, br. 55/08;

8. Kazneni zakon Republike Hrvatske, *Narodne novine R. Hrvatske*, br. 110/97, 27/98, 50/00, 129/00, 51/01, 111/03, 190/03, 105/04, 71/06 и 110/07;
9. Kazneni zakon Republike Hrvatske, *Narodne novine R. Hrvatske*, br. 125/11 и 144/12;
10. Кривични законик Републике Србије, *Службени гласник Р. Србије*, бр. 85/05.

Dragan Jovašević

Faculty of Law,
University of Niš

Marina M. Simović

College of Law Sciences, Banja Luka

IMPOSSIBLE ATTEMPT IN MODERN CRIMINAL LEGISLATION

Summary

It is a common rule that the commission of one or several activities determined by the law as the elements of the essence of criminal offence, produces consequences i.e. causes changes of the conditions in the outside world. However, in some situations the consequence of a criminal offence is left out due to the fact that criminal activity is committed either by inadequate means or against inadequate subjects. Such cases represent the examples of impossible attempt in criminal law, in which the consequence of criminal offence could by no means follow. But, it is possible that some criminal acts require previous preparation of conditions and presumptions that enable or facilitate the commission of a criminal offence, through the commission of preparatory activities. Actual risk of endangerment of the protected value as well as the scope and intensity of demonstrated will to cause the consequence by committing criminal act, constitute the essence of impossible attempt and the gives ground for imposing punishment on its perpetrator. Therefore, the definition, characteristics and nature of impossible attempt in comparative criminal legislation will be analyzed in this paper and compared with the solutions present in criminal legislation of the Republic of Serbia.

Key words: *Criminal act; Action; Attempt; Consequence; Law.*